

OHJE SOSIAALIHUOLLON ASIAKSMAKSUJEN HUOJENTAMISESTA

Asiaksmaksulain (1021/2020) § 11 mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Tämä ohje koskee

- vanhus- ja vammaispalvelujen asiakasmaksuja
- mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakasmaksuja
- lapsiperheiden kotipalvelujen asiakasmaksuja
- palvelusetelitä siten, että palvelusetelin arvoa on mahdollista tarvittaessa korottaa palvelusetelilain 8§ mukaisesti.

Sosiaalihuollon asiakasmaksun huojentaminen on aina ensisijainen toimi ennen toimeentulotuen hakemista. Maksuhuojennus tulee tapauskohtaisesti erityisesti harkittavaksi silloin, kun määrätty maksu johtaisi siihen, että henkilön edellytykset saada toimeentulotukea täytyisi. Maksuhuojennusta määriteltäessä sovelletaan Kelan vahvistamia toimeentulotuen myöntämisperusteita huomioiden asiakkaan erityiset tarpeet tai olosuhteet, koska tavoitteena on ennaltaehkäistä toimeentulotuen tarvetta.

Maksuhuojennusta haetaan kirjallisesti ja huojennuksen myöntäminen edellyttää aina asiakkaan taloudellisen tilanteen selvittämistä. Asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa on annettava viranomaiselle kaikki ne tiedot, joita viranomaisen tarvitsee maksuhuojennuksen tarpeen arvioimiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000/812 20§).

Lapsiperheiden kotipalvelujen osalta voidaan noudattaa seuraavaa ohjetta. Mikäli hakijalla on kotipalvelua koskevan maksun eräpäivän ajalta myönteinen toimeentulotukipäätös, eikä hän ole saanut ko maksuun toimeentulotukea tai hän on velkajärjestelyssä, oikeus maksuhuojennukseen syntyy näillä perusteilla.

Puutteellinen hakemus viivästyttää asian käsittelyä tai johtaa kielteiseen päätökseen.

Asiakkaan jo maksamia asiakasmaksuja ei huojenneta. Maksuhuojennus myönnetään pääsääntöisesti hakemuksen jättämiskuukauden alusta tai korkeintaan hakemusta edeltävän kuukauden maksuihin. Asiakkaalle annetaan kirjallinen päätös maksun huojentamisesta. Huojennus myönnetään aina määräajaksi, enintään asiakasmaksujen tai asiakasmaksujen perusteena olevien tulojen seuraavaan tarkistusajankohtaan saakka. Asiakkaalla tai asioiden hoitajalla on velvollisuus ilmoittaa mahdollisista muutoksista tulotiedoissa tai olosuhteissa kirjallisesti liitteineen.

Mikäli asiakkaan/perheen palveluntarve muuttuu tai kokonaistaloudellisessa tilanteessa tapahtuu muutoksia päätöksen voimassaoloaikana, tulee siitä ilmoittaa. Viranomaisen yhteystiedot ilmoitettu päätöksessä. Essotella on oikeus periä asiakasmaksut takautuvasti, mikäli päätös asiakasmaksun huojentamisesta tai perimättä jättämisestä on perustunut asiakkaan antamiin virheellisiin tietoihin.

Vainajan jälkeen jääneistä maksuista ei voi hakea maksuhuojennusta.

Huomioon otettavia tuloja ovat

- palkkatulot, eläkkeet
- Kelan tai vakuutusyhtiöiden maksamat etuudet esim. työttömyysetuudet, eläkkeen saajan hoitotuki, asumistuki, toimeentulotuki, pois lukien vammaistuki
- kaikkien lasten lapsilisät ja eläkkeet, kaikkien lasten elatusuet / elatusavut, omaishoidon tuki

Käytettävissä olevat varat kuten säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus otetaan huomioon laskelmassa (esimerkiksi osakkeet ja sijoitusrahastot, jotka ovat realisoitavissa heti).

Tuloista huomioidaan laskelmaan verotuksen jälkeen käytettävissä oleva nettotulo. Mikäli tulot ovat ulosoton kohteena, niistä otetaan huomioon vain ulosoton jälkeen tosiasiaassa käytettävissä oleva osuus. Jos etuuden maksaja, esim. Kela, kuittaa hakijalle maksettavasta etuudesta liikaa maksettavia eriä hakijan käytettävissä olevana tulona huomioidaan todellisuudessa maksettu osa.

Tuloista ja menoista tulee hakemuksen liitteenä toimittaa tositteet tai muu luotettava selvitys. Kaikista käytössä olevista pankkitileistä tulee toimittaa tiliotteet kahdelta viimeiseltä kuukaudelta.

Huomioitavat menot

Asiakasmaksun alentamishakemuksen liitteiksi tarvitaan kopiot huomioitavista menoista: vuokra / yhtiövastike, sähkö, vesimaksu, peruskotivakuutus, asuntolainan korot, opintolainan korot, lisäverot (ko. kuukaudelle), kotihoidon maksut, kotihoidon tukipalvelumaksut ja päivätoimintamaksu, turvapuhelin, palveluasumisen maksu, elatusapu, ulosoton tai velkajärjestelyn maksupäätös tai maksusuunnitelma, pitkäaikaiset reseptilääkkeet (määrätty 3 kuukaudeksi tai yli). Lääkekustannuksia huomioidaan enintään vuotuisen lääkekaton verran.

Maksuhuojennuksen laskelmassa huomioidaan automaattisesti menona toimeentulotuen perusosaa vastaava summa. Perusosa huomioidaan jokaista perheenjäsentä kohden. Laskelmassa huomioitava perusosan suuruus tarkistetaan vuosittain. Toimeentulotuen perusosan sisältö määritellään toimeentulotukilain 7 a §:ssä. Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat ravintomenot, vaatemenot, vähäiset terveydenhuoltomenot sekä henkilökohtaisesta ja kodin puhtaudesta, paikallisliikenteen käytöstä, sanomalehden tilauksesta, puhelimen käytöstä ja harrastus- ja virkistystoiminnasta aiheutuvat menot sekä vastaavat henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot.

Pitkäaikaisessa palveluasumisessa, tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoitossa asiakkaan käytössä on asiakasmaksun määräämisen jälkeen erillinen käyttövara, jolla asiakas kustantaa henkilökohtaiset menot, lääkkeet ja terveydenhuollon kulut. Asiakkaan taloudellista tilannetta ja käyttövaran riittävyyttä voidaan arvioida aina tulojen, varallisuuden ja välttämättömien menojen perusteella.

Yksityisen henkilön velkajärjestely huomioidaan menona.

Asumiskustannukset

Asumismenot huomioidaan kuten toimeentulotuessa. Saunamaksut ja erikseen maksettavat kohtuulliset lämmityskustannukset hyväksytään laskelmaan. Omakotitalon kustannuksista huomioidaan kiinteistön hoitomenot, joita ovat sähkö, lämmitys- kustannukset, koti- ja palovakuutus, tontin vuokra, kiinteistövero, nuohous ja jätehuolto. Em. kustannukset tulee hakemuksessa esittää kustannuksina €/kk. Kotivakuutuksesta hyväksytään koti-irtaimiston kohtuullinen euromäärä vakuutuskirjan perusteella. Asunnon hankkimiseksi tai perusparantamiseksi otettujen henkilökohtaisten lainojen vuotuisista koroista aiheutuvat menot voidaan hyväksyä kokonaisuudessaan edellyttäen, että tuen hakijalla on verotuksen ennakkopidätyksessä huomioitu asuntolainojen korot. Perheen tulee asua asunnossa.

Asuntoon kohdistuva taloyhtiön perimä rahoitusvastike voidaan hyväksyä kuukausittaiseksi menoksi silloin, kun asiakas asuu kyseisessä asunnossa.

Ateriakustannukset

Kotihoidossa ja pitkäaikaisessa palveluasumisessa huomioidaan ateriapalvelujen kustannukset siltä osin kuin ne ylittävät toimeentulotuen perusosan ravintomenojen ns. laskennallisen omavastuuosuuden, joka on 49 % perusosasta. Yksityisestä ateriapalvelusta voidaan antaa maksunalennusta kustannuksista aiheutuneiden tositteiden perusteella, maksunalennukseen huomioidaan kuitenkin enintään sama määrä kuin kunnallisesta palvelusta.

Siivouskustannukset

Siivouskustannuksia ei pääsääntöisesti hyväksytä laskelmaan. Siivouksen välttämättömyyden arvioimiseksi hankitaan tarvittavat tiedot kotihoidosta ja/tai terveydenhuollon edustajalta, jolloin siivouskustannuksia voidaan hyväksyä, mutta pääsääntöisesti vain kertaluontoisesti.

Lääkekustannukset

Reseptilääkkeistä huomioidaan Kelan lääkekustannusten vuotuinen omavastuuosuus ns. lääkekatto kuukautta kohden. Reseptilääkkeistä, jotka eivät kuulu Kelan korvauksen piiriin, huomioidaan keskimääräinen kustannus kuukautta kohden. Kustannuksista tulee esittää esim. apteekin laskelma. Vähäiset terveydenhuoltomenot sisältyvät toimeentulotuen perusosaan, eikä niitä hyväksytä erikseen menoina. Tällaisia menoja ovat esimerkiksi ilman reseptiä ostettavat itsehoitolääkkeet, perusvoiteet, vitamiinit ja laastarit.

Tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen perhehoidon asiakkailla jo asiakasmaksua määrätessä tehdään tuloista asiakasmaksulain (1201/2020) 10d § mukaiset lääkkeistä aiheutuvat vähennykset.

Fysioterapia

Sairauden vuoksi välttämättömästä fysioterapiasta voidaan julkisen terveydenhuollon asiantuntijalausunnon ja/tai lääkärin lähetteen perusteella huomioida laskelmaan julkisessa terveydenhuollossa annettua fysioterapiaa vastaavat kustannukset.

Jalkahoito

Sairauden vuoksi välttämättömästä jalkahoidosta voidaan julkisen terveydenhuollon asiantuntijalausunnon ja/tai lääkärin lähetteen perusteella huomioida laskelmaan julkisessa terveydenhuollossa annettua hoitoa vastaavat kustannukset.

Tukipalvelut

Essoten järjestämistä tukipalveluista ja päiväkeskustoimintapalvelusta aiheutuvat kustannukset huomioidaan laskelmassa

Edunvalvonnan palkkiot

Edunvalvojan palkkion perusmaksu (myös edunvalvontavaltuutetun palkkio enintään em. perusmaksun suuruisena)